

Antiikin kirjallisuuden historia käsikirjana

Teivas Oksala

Sari Kivistö, H. K. Riikonen, Erja Salmenkivi, Raija Sarasti-Wilenius: *Kirjallisuus antiikin maailmassa*. Teos 2007.

Vuosituhatosen vaihe on ollut käsikirjojen aikaa myös humanistisilla aloilla, mikä lienee merkki sadonkorjuusta. Saimme laajan *Suomen kirjallisuushistorian* I–III (1999), Antiikin käsikirjan (2000) ja vuonna 2007 jättikokoisen *Suomennoskirjallisuuden historian* I–II sekä nyt arvioitavana olevan laajan Kreikan ja Rooman kirjallisuuden historian (607 s.).

Kokonaisuuden hallinta voi muodostua ongelmaksi käsikirjassa, jota käytetään hakuteoksena: pitävää tietoa voi tulla runsaasti, asiantuntijoita saattaa olla useita, mutta silti sisäinen järjestys voi takkuilla ja sen puute hämmentää tiedon etsijää, kuten *Suomen kirjallisuuden historiassa* (Tieteessä tapahtuu 5/2000, 58–67).

Kunnianhimoinen konseptio

Kirjallisuus antiikin maailmassa -teoksen tekijät pyrkivät ottamaan huomioon ”tutkimuksen uudet näkökulmat ja tulokset sekä papyruksina löydetyn uuden aineiston”. He eivät esittele ensin Kreikan, sitten Rooman kirjallisuutta ”suurena kronologisena kertomuksena”, vaan murtavat kaanoneita ja ottavat tarkasteluun muun muassa Vergiliuksen varjoon jääneitä nimiä. Pääasia, laaja keskiosa (s. 127–520) on omistettu kirjallisuuden lajihistorialle. Kreikka ja Rooma yritetään käsitellä näiltä osin ”yhtä aikaa” pitämällä silmällä ”kirjallisuuksien kiinteää vuorovaikutusta”. Tosiasiassa Kreikka ja Rooma on pakko käsitellä lajikohtaisesti peräkkäin. Puhe ”vuorovaikutuksesta” on puolitotuus, koska interferenssi oli yksisuuntainen ja vain Cicero ylitti kielimuurin ja kilpaili menestyksellisesti Demostheneen kanssa antiikin suurimman puhujan valtaistuimesta. Mutta Vergiliuksella ja Horatiuksella ei ollut asiaa kreikkalaisten kansoittamalle Parnassokselle, siellä olivat seppelöityinä Homeros, Pindaros ja Sapfo, jonka nousu on naisellisen lahjakkuuden suuria läpimurtoja ihmiskunnan historiassa.

Kysymys kuuluisi asettaa intertekstuaaliselta kannalta: kuinka roomalaiset omaksuivat Krei-

kan kirjallisuuden – muotojen ja arvojen järjestelmänä – ja kuinka he kehittivät sitä perustaksi Euroopan myöhemmälle kirjallisuudelle? Nykyisellään tarkastelu jää perinteiseksi vaikutteiden kirjaamiseksi eikä kokonaiskuvan muutos selviä. Emme saa esimerkiksi tietää, kuinka Vergiliuksen Dido-hahmo syvensi traagisen käsitettä.

Myöhempi kirjallisuus antiikkivaikutteineen otetaan rikkaasti, joskin paikoin hyvin luettelomaisesti huomioon. Pettymyksiäkin tulee. Emme esimerkiksi saa tietää mitään Eugene O’Neillin nerokkaasta tragediasta *Mourning Becomes Electra*, jossa Agamemnonin palatsi on vaihtunut maakartanon joonialaiseen julkisivuun Yhdysvaltain sisällissodassa.

Humanistinen tiede edellyttää tasapainoa kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen evidenssin välillä, tiukkaa tosiasioiden tunnustamista, mutta myös arvokysymysten rohkeaa analyysia, jopa arvottamista. Kun kirjoittajat pelkäävät leimautuvansa ”epätieteellisiksi”, he karttavat suuria ajatuksia. Parhaiten he onnistuvat omilla aloillaan ja tutkimuskohteissaan: Kivistö luonnehtiessaan värikkäästi monikasvoisen satiirin ominaispiirteitä, Riikonen käsitellessään Platonin dialogeja proosataiteena ja ”kaikkiruokaisen” romaanin monenkirjavaa historiaa, Salmenkivi filologisissa tehtävissään (antiikin kielet, kirjakulttuuri, luku- ja kirjoitustaito), Sarasti-Wilenius valaistessaan retoriikan asemaa antiikissa.

Esitän kommenttini teoksen sisällön tarjoamassa järjestyksessä. Riman asetan korkealle, koska kritiikin kohdekin on kunnianhimoinen yritys.

Kirjallisuuden ehdot antiikissa

Laaja johdanto (100 s.) on paikallaan, jotta vältyttäisiin antiikkia koskevilta väärinkäsityksiltä. Jo kirjallisuuden käsite kaippaa määrittämistä ja H. K. Riikosen sanaselityksiä, jotka monessa yhteydessä ovat erinomaisia. Ajalliset ja paikalliset ulottuvuudet Välimeren maailmassa selvitetään. Samoin selvitetään ulkoeurooppalaiset vaikutteet, antiikin kielikarta ja käsinkirjoitetun kirjan muodot. Luku- ja kirjoitustaidon sekä

kirjallisuuden esitystilanteiden käsittely antaa kuvan siitä, miten kirjallisuutta vastaanotettiin. Suullinen esitys ja korvat olivat valttia. Olisin kaivannut julkisten puhetilanteiden ja teatteritapahtumien käsittelyä jo tähän yhteyteen, koska ne vastasivat antiikissa yleisötilaisuuksina meidän joukkoviestimiämme.

Komedioita ei antiikissa tarvinnut ”esinauraa”, koska naurun aallot vetivät 15 000 hengen yleisön vastustamattomasti mukaansa. Klassikko-käsitteelle olisin kaivannut terävämpää ja *humanitas*-idealle syvällisempää käsittelyä. Olisin itse asiassa sijoittanut antiikin sivistysihanteen (*paideia* ja *humanitas*) filosofisen kirjallisuuden yhteyteen.

Kartat, taulukot, kaaviot ja laatikot havainnollistavat asiaa olennaisesti. Silti en ymmärrä latinankielisen kulttuurin levinneisyyttä selvittävien karttojen (s. 27–28) keskinäistä logiikkaa: oliko Burdigala (Bordeaux) todella johonkin aikaan Roomaan ja sen ympäristöön verrattava ydinkeskus? Kreikkalaisten aakkosten esittely on enemmän kuin paikallaan ja olisi antanut mahdollisuuden lainata kreikkankieliset sanat ja sanonnat kreikkalaisin kirjaimin, jolloin olisi välttytty viheliäiseltä translitteroinnilta ja opetettu lukijalle kotitarpeiksi kreikkaa. Uusien kielten toisistaan poikkeavia erisnimimuotoja selvittävä taulukko on enemmän kuin tervetullut (s. 38).

Mytologian käsittely johdantoluvussa (s. 98–107) ja kautta teoksen tuottaa pettymyksen. Pindaroksesta, antiikin nerokkaimmasta myyttirunoilijasta, ei saada täyttä irti, vaikka hän teki myytille sen, minkä Bach fuugalle. ”Myytti” ja ”taru” eivät ole eri käsitteitä (s. 100), vaan taru on luontevin suomennosvastine ”myytille”. Horatius ei luonnehtinut Homerosta vain myyttejä käyttäväksi moraaliopettajaksi, vaan nimenomaan filosofeja etevämmäksi moraaliopettajaksi (s. 99). Mytologian nimet olisivat ansainneet oman taulukon ja ennen kaikkea sijaa hakemistoissa.

Jos lukija tahtoo tietää jotakin Orfeuksesta, kulttuuripiirimme merkittävimmästä laulajamyytistä, hän vetää vesiperän. Ei mainintaa hakemistossa, ei mitään Vergiliuksen ja Ovidiuksen järisyttävistä Orfeus-versioista, ei saakaan Rilken Orfeus-soneteista. On hupaisaa, että kirjoittaja tuntee toki Offenbachin operetin ja rikkiviisauudessaan mainitsee jopa sen libretistit, jotka kumpikin – niin Meilhac kuin Crémiaux – ovat jopa saaneet sijan henkilöhakemistossa. Mutta missä on mies, josta Vergilius laulaa: ”Hän samos kuulut Tainaronin, syvät onkalot Haadeen (. . .)”?

Epiikka

Valittu lajiteoreettinen käsittelytapa hajauttaa auttamatta esityksen, niin että monet kirjailijat jakautuvat eri lukuihin, esim. Vergilius kolmeen, Horatius neljään. Asiaa olisi voinut korjata harkitummalla sisäisten sivuviitteiden käytöllä.

Kirjallisuuden lajit olisi kannattanut palauttaa sanataiteen kulttuuriantropologiseen kolmijakoon – epiikka, lyriikka, draama – joka toteutuu primitiivisissä kulttuureissa kautta maapallon, mutta myös Ateenan korkeakulttuurissa, kunhan annamme suorasaanaisten tekstien jäädä taideproosana kellumaan, etsimään paikkaansa. Olisin siirtänyt kaiken runouden ennen draamaa, liittänyt bukoliiikan ja heksametrisatiriin epiikan korollaareiksi, ottanut Horatiuksen heksametripistulat – nuo eettiset tai tyylikriittiset esseet – hänen satiiripakinoidensa jatkoksi, sijoittanut menippolaisen satiirin romaani-kuun sekä satiiriset epigrammit ja muut miniatyyrit omaan pilittuuseensa lyriikan osastossa. Kun irvileuka Martialis hajaantuu hankalasti kahtaalle, tekijöiltä pääsee unohtumaan hänen kuolemattomin perintönsä, kansainvälinen merkki, jonka koko maapallo tuntee: *medium digitum monstrare* – ”näyttää keskisormea” (ks. myös s. 302, jossa koko idea on jäänyt J. A. Hololta tajuamatta).

Kreikkalaisen epiikan kuvaus jää Homerosta myöten ylen asialliseksi, innottomaksi. Jos kirjoittaja olisi lukenut C. M. Bowran Ilias-tutkimuksen ja Albin Leskyn Kreikan kirjallisuuden historian ja myös sisäistänyt lukemansa, Homoksen Akhilleus-kuva (”*his tragic temper*”) olisi kokenut toisenlaisen käsittelyn. Nyt Iliaan valtava loppunäytös, jolla ei ole vertaa myöhemmässä kirjallisuudessa, sivuutetaan mutkattomana itsestäänselvyytenä ja Akhilleuksen manalassa sinkoamat kuolemattomat sanat ”Ennemp’ orjana raataisin jne.” tulkitaan ensisijaisesti manalan kolkkouden kuvaukseksi, vaikka kyse on sankarin kaikki rajat, jopa Platonin käsityskyvyn ylittävästä elämänjanosta. Juuri siitä Bowra käytti sanontaa ”*his tragic temper*”.

Homeros-ymmärrys tuntuu muutenkin olevan hukassa. Iliaan ja *Odysseian* henkilökuvausta ei pidä erehtyä luulemaan staattiseksi ja stereotyyppiseksi (s. 369). Akhilleuksen luonnekuva on hurjimpia mitä maailmankirjallisuudella on tarjota: hänen traaginen luonteensa sanelee draaman, joka jatkuu vielä *Odysseian* manalakirjassa. Ei *Odysseustakaan* ole kaavaan valettu: hän vanhenee ja muuttuu ammattitappajasta

syvästi tuntevaksi ihmiseksi *Iliasta Odysseiaan* siirryttäessä.

Roomalaisen epiikan käsittely saa ilahduttavaa värikkyyttä ja täyteläisyyttä. Kirjoittaja nostaa hopea-ajan eepikot – Lucanuksen, Siliuksen, Valerius Flaccuksen, Statiuksen – Vergiliuksen varjosta ja käsittelee Ovidiuksen *Metamorfoosit* osuvin luonnehdinnoin. Orfeuksen – kuten todettiin – hän unohtaa ja luulee, että Dido-tarun ohitus ”parilla rivillä” kertoo poleemisesta vähättelystä (s. 202–203). Asia on päinvastoin: Vergiliuksen *Aeneiksen* neljäs kirja oli Ovidiukselle teoksen ehdoton huippu, johon hänellä ei ollut mitään lisättävää. Vergiliuksen *Georgican* Aristaio/Orfeus-finaalin huomiottajättö oli minulle Vergilius-tutkijana ja -suomentajana syvä pettymys.

Satiiriluku, jonka tässä sijoitan omavaltaisesti epiikan yhteyteen, sai jo kehuja, enkä niitä peruuta. Luciliuksesta olisin toivonut enemmän ja varsinkin *virtus*-fragmentin mukaanottoa, se kun paljastaa lajin yhteyden *humanitas*-ideaan. Samainen idea olisi kuulunut myös Horatiuksen satiirien käsittelyyn, joka jää kapeaksi eikä tee täyttä oikeutta tekijän persoonallisuudelle eikä kielenkäytölle, sille, josta Petronius käyttää luonnehdintaa *curiosa felicitas* (”hallittu luontevuus”). Horatiuksen itseironia ei pääse näkyviin (Davus- ja Damasippus-satiirit). Satiirin mestari on vaarassa jäädä kahden vaatimattomamman runoilijan, Juvenaloksen ja Persiuksen, varjoon, jotka eivät totisesti loista huumorillaan. Kirjoittaja tuntuu (s. 337) kyseenalaistavan Horatiuksen satiirien moraaliala viittaamalla elämäkertatietoon, jonka mukaan Horatiuksen makuuhuoneessa oli peilejä joka taholla, jotta isännälle tarjoutuisi kiihdyttävää katsottavaa silloin, kun hän seurusteli Tyndariksen, Chloen ja muiden tyttöjen kanssa. Kyseinen elämäkertatieto ei ole ristiriidassa satiirien sukupuolimoraalin kanssa (*Satiiri* 1,2). Horatius kannatti turvallista seksiä tahtomatta joutua ylimysnaisen makuuhuoneessa tämän aviomiehen yllättämäksi.

Lyriikka

Lyriikan käsittelyn (HKR) puitteet ovat kohdallaan, mutta sisällön kehittelyä vinouttaa soivien näytteiden valinta, joita tekijä tarjoaa runsaasti kuten oikein on, koska kirjallisuuden, etenkin runouden esittely edellyttää elämystason mukana oloa. Tarjolla on sattumanvaraisesti – sikin sokin – mitallisia ja mitattomia näytteitä sekä proosa-tulkkauksia. Mitalliset suomennokset olisivat

voineet paremmin tasapainottaa sitomattomien käännösten antamaa ”villiä” kuvaa. Ei ole oikein luoda sellaista kuvaa, että antiikin runot, vaikkapa epigrammit, olivat kuin modernia runoa.

Sapfon kuuluisimmasta runosta *Phainetai moikenos* lainataan *in extenso* kaksi mitatonta säekäännöstä, mutta jätetään mitalliset käännökset maininnan varaan (s. 231–233). Catulluksen kuuluisimmasta runosta *Odi et amo* siteerataan kaikki tarjolla olevat suomennokset (s. 248–250) – kokonaista kahdeksan kappaletta – yhtä lukuunottamatta (”Kun viha, rakkaus mieltäni syö, kysynet sinä : miksi?/ Tiedä en, tunnen sen, piinani on loputon”). Merkittävän poisjätön syvempää syytä en käy arvailemaan. Catulluksen käsittelystä jäin kaipaamaan viha/rakkaus-motiivin nerokkaita muunnelmia *Miser Catulle ja Si qua recordanti*.

Kun antiikin runomitoille omistetaan teorialaatikko (s. 222–225), Horatiuksen oodimitat esitellään abstraktisti pelkin metrisin kaavioin, vaikka tarjolla olisi ollut kokonainen valikoima (bibliografiassa mainittu). Otan valaisevan esimerkin mitallisuuden ja mitattomuuden erosta käsikirjamme ulkopuolelta. Horatius havainnollistaa ”kultaisen keskities” käsitettä seuraavalla sappisella stroofilla, jonka lainaan alkukielellä, proosakäännöksenä ja kahtena mitallisena suomennoksena, jotta olisi varaa valita (tahti-iskulliset tavut lihavoitu). *Oodi* (2,10,9–12):

**Saepius ventis agitur ingens
pinus et celsae graviore casu
decidunt turres feriuntque summos
fulgura montes.**

Tuulet huojuttavat useammin valtavaa
pinjaa, korkeat tornit sortuvat raskaammin
rysähtäen, ja salamamat iskevät
vuorten huippuihin.

(suom. T. Oksala ja E. Palmén)

**Tuuli taivuttaa useammin suurta
pinjaa, raskaammin jyrinällä sortuu
tornit korkeimmat, salamatkin vuorten
huippuja lyövät.**

(suom. T. Oksala)

**Tuuli tutjuttaa väkevämmin honkaa
lakkalatvaa, suistuvat suuret tornit
ryskinällä, näin salamatkin lyövät
huippuja vuorten.**

(suom. Eino Leino)

Arkhilokhos ei lyriikan käsittelyn yhteydessä tunnu oikein tietävän, kuuluako jambirunoilijoihin vai elegikkoihin. Hänen vasta 1970-luvulla löytyneestä eroottista fragmenttiaan jäin kaipaamaan, varsinkin kun siitä on Arto Kivimäen ja Sampo Vesterisen tuore käänös. Ovidiuksen ”siestaerotiikkaa” (*Amores* 1,5) Riikonen valaisee sekä äsken mainittujen suomentajien tulkinnalla ”Hikinen (*sic!*) iltapäivä” että Henrik Achreliuksen (1730–1798) kalevalamittaisella tulkinnalla (s. 255–256). Tällaiset löydöt ovat oppineen kirjoittajamme helmiä.

Dramatiikka

Kreikkalainen draama on Sari Kivistön vastuulla, roomalainen H. K. Riikosen. Maarit Kaimio käsittelee aihetta käsikirjan taskukirjan kokouksessa edeltäjässä (Kaimio–Oksala–Riikonen: *Antiikin kirjallisuus ja sen perintö*, 2000) perusteellisemmin ja napakammin kuin mitä nyt tehdään, niin että pinttyneet harhakäsitykset (kothurnit ja muut) haihtuvat taivaan tuuliin. Kivistön vahvuus on luonnehtimiskyvyssä, mutta olisin kaivannut eräitä täsmennyksiä.

Tragedian ja komedian syntyongelma olisi kuulunut käsikirjaan, samoin tragedian rakenne (*prologos/ stasimon/ epeisodion/ eksodos*), joka syntyi kuoron ja puheen vuorottelusta ja tuotti klassismiin Horatiuksen suosittelman viiden näytöksen normin. Draaman säetekniikan keinoja, esim. *stikhomythiaa* (s. 276), tulkitaan väärin, tai ne jäävät, kuten *antilabe* (s. 309–310), kokonaan tajuamatta.

Aiskhyloksen perustava merkitys tragedian varsinaisena luojana olisi tullut käsitellä syvällisemmin. Olisi kannattanut kysyä, missä on antiikin (ongelma)draama, tavallinen näytelmä, joka ei ole tragedia eikä komedia, ja käsitellä ”epätraagiset” tragediat tässä valossa. Tuskin Euripides on sentään vahingossa ja ”tahtomattaan” puolustanut naisen oikeuksia (s. 280). *Troijan naiset* ei ole vain sodanvastainen kannanotto vaan myös ja ennen kaikkea naisen oikeuksien puolustus suursodan kurimuksessa. Aristofaneen *Lysistraten* monologi kasvaa suuruuteen koomisen aiheen ja kaksimielisen huumorin keskeltä toisin kuin kirjoittaja antaa ymmärtää (s. 290–291). Satyyrinäytelmän käsittely on oiva näyte kirjoittajan luonnehtimiskyvystä ja Aristofaneen Aiskhylos-parodian esittely vallan riemastuttava keksintö (s. 292–293).

On hyvä, että kirjoittaja lainaa K. V. L. Jalaksen *Ifigeneia Auliissa* -suomennosta Euripi-

des-esittelyssään (s. 281), mutta ikävä, että tämä kenties paras kreikkalaisen draaman suomenos on jäänyt pois suomennoskatsauksesta (s. 579–581) ja sen tekijä myös henkilöhakemistosta. Bibliografiassa olisi kannattanut mainita Oksala–Oksala: *Kreikkalaisia kirjailijakuvia* (1965), jossa säilyneet kreikkalaiset draamat esitellään suomeksi juonen ja rakenteen osalta laajemmin tai suppeammin. Maininnan olisi ansainnut myös Eduard Fraenkelin *Plautinisches im Plautus* (1922) roomalaisen huvinäytelmän käsitteilyssä.

Taideproosan kirjava kenttä

Proosan lajikatsaus aloitetaan romaanista, kertomakirjallisuutemme pääläjistä. H. K. Riikosen esitys on asiantunteva ja hallittu. Yllättävää, että Frederico Fellinin *Satyricon* on jäänyt pois Petroniuksen romaanin myöhemmästä vaikutuksesta puhuttaessa.

Historiankirjoitus ei omassa luvussaan esittäydy riittävästi taideproosana, eivätkä kirjalliset avut – Herodotoksen kertojanilo, Thukydiden traagisuuden taju, Ksenofonin jäntevä kertojanote – tule kunnolla esille. Sallustiuksen *Bellum Catilinae* ja Caesarin *De bello Gallico* ovat lajissaan suurempia mestariteoksia kuin mitä kirjassamme myönnetään. Catilina ei edellisessä ole antisankari, siis koominen figuuri, vaan Jagoon verrattava pahuuden ruumiillistuma, traaginen hahmo (s. 393).

En olisi jättänyt mainitsematta, että Ronald Syme sai idean käänteentekevään historiantutkimukseensa *The Roman Revolution* (1939) Asinius Pollion kadonneesta historiateoksesta, jota Horatius luonnehti sanoin *periculosae plenum opus aleae* – ”riskialtis teos”.

Kreikan filosofinen proosa käsitellään tavalla, joka tekee oikeutta Platonin kertomataiteelliselle mestaruudelle. Samaa en voi sanoa latinankielisen filosofian enkä varsinkaan Ciceron käsittelystä. Rooman valtiomuodon tulkinta monarkian, oligarkian ja demokratian synteesinä jää pimentoon *De re publica* -teoksen esittelyssä (s. 433–434), eikä Caton henkilökuva tulkita *Cato maior de senectute* -teoksessa millään tavalla (s. 435). Kysymys, mikä oli Ciceron latinankielisten filosofisten teosten lukijakunta, olisi ollut käsittelemisen arvoinen.

Asiaproosalle eli tietokirjallisuudelle omistettu luku on luonnostaan täydentävä ja valikoi-va. Jäin silti kaipaamaan Pytheaan kadonneen löytöretkikuvauksen jonkinasteista huomioon

ottamista. Retoriikka ja poetiikka kokevat onnistuneen käsittelyn. Jäin kysymään, mihin unohtui Tacituksen *Dialogus de oratoribus*, joka antoi lopullisen vastauksen roomalaisia askarruttaneeseen kysymykseen, mikä rappeutti puhetaidon. Ciceron laaja vitsiteoria *De oratore* -teoksen toisessa kirjassa kutistuu toteamukseksi huumorin merkityksestä puhetaidossa (s. 499). *Peri hypsus* -teoksen Homeros-, Sapfo- ja Demosthenes-kritiikki olisi antanut hohtoa näille luvuille. Anonyymien tekijän käyttämä luonnehdinta ”ukkonen ja leimaus” (s. 517) ei koske Ciceroa vaan Demostenesta.

Myöhäisantiikista eteenpäin

Käsikirjan loppuosasto, noin 50 sivua, käsittää katsaukset kristillisen kirjallisuuden syntyyn, Bysantin kirjallisuuteen, antiikin kirjallisuuden välittymiseen (läpi keskiajan) ja H. K. Riikosen katsauksen antiikin kulttuuriperinnön yleisiin linjoihin.

Kristillisen kirjallisuuden alkuvaiheet 300-luvun kirkkoisia myöten kuuluvat ymmärryksen mukaan antiikin kehyksiin, jotta ei pääsisi syntymään sellaista harhakäsitystä, että kulttuurimme perusta ei ole antiikissa vaan kristinuskossa. Näin kävi eräälle nimekkäälle kulttuurivaikuttajalle, joka vanhoilla päivillään oivalsi tämän totuuden ottamatta huomioon, että kristinuskoksi oli yksi antiikin mysteeruskonnoista. Kulttuurimme perusta on sekä antiikin pakanallisessa kulttuuriperinnössä että kristinuskossa, jonka ratkaisevat syntyvaiheet ajoittuvat antiikkiin.

Antiikin kirjallisuuden fyysinen välittyminen (käsikirjoitukset ja tekstikritiikki) olisi mielestäni kuulunut johdantoon, koska se jos mikä on kirjallisuuden säilymisen edellytys.

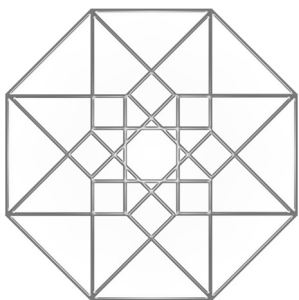
Antiikin kirjallisuuden suomentajia esitellään laatikoissa (s. 579–581). Pentti Saarikoskes-ta tehdään katteettoman suuri heeros, kun taas Marja Itkonen-Kaila, merkittävin antiikin proosakirjallisuuden suomentaja, mainitaan ohimennen yhdessä lauseessa ja K.V. L. Jalkanen, taitavin kreikkalaisen draaman suomentaja, jätetään kokonaan laatikon ulkopuolelle. Hänen tiukasti metrinen suomennoksensa *Ifigeneia Auliissa* -näytelmästä toimi puoli vuosisataa sitten näyttämöllä niin hyvin, että teatterikritiikit eivät huomanneet sen mitallisuutta, vaan luulivat sitä suoraksi puheeksi. Mutta jotkut niistä mi-toistakin nauttivat, minä muiden muassa.

Breviter in summa

Mittavan teoksen laadullista epätasaisuutta olisi voinut tasoittaa korkeamman asteen toimitustyöllä. Kapellimestaria tai ainakin kvartetin priimasta olisi tarvittu. Tällaisenaikin se toki on vankka ja käyttökelpoinen käsikirja. Aika näyttää, onko siitä ja sen ”nimivilinästä” tenttikirjaksi. Lujakantisen kirjan käytännöllinen toimitustyö ei jätä sijaa moitteille, vaan kertoo kustantajan terveestä kunnianhimesta.

Kirjoittaja on filosofian tohtori ja professori (h.c.), joka on toiminut antiikin kirjallisuuden tutkijana ja suomentajana.

VUODEN TIEDEKIRJA

Vuoden tiedekirja jaetaan 17.3.2008.

Palkinto on suuruudeltaan 10 000 euroa.

Se annetaan ansiokkaalle suomalaiselle tiedekirjalle, joka on ilmestynyt vuonna 2007.

Tiedekirjaraatiin kuuluvat professori Markku Kuisma, dosentti Maaria Linko ja professori Juhani Kakkuri.

Ehdotuksia palkittavaksi kirjaksi voi lähettää raadin sihteerille, tiedotuspäällikkö Ilari Hetemäelle (ilari.hetemaki@tsv.fi).

Tieteellisten seurain valtuuskunta